גוט שבת

GutSábesz

22. évfolyam 13. szám • Ára: 330 HUF • ב״ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás Budapesten: 15:40 • כ״ט כסלו תש״פ • 2019. 12. 27. • פרשת מקץ • Szombat kimenetele: 16:52

Kétféle fény – kétféle feladat

Hanuka szombatjának beköszönte előtt kétféle gyertyát gyújtanak meg a zsidó otthonokban: a hanukai menórát, és rögtön utána a szombati gyertyákat. Előbbit sok helyen csak a férfiak és a fiúk gyújtják (bár, ahogyan cikkünkben is olvasható, a nők számára is micva a hanukai gyertyagyújtás), utóbbi egyértelműen a nők és a lányok feladata (de ha nincs jelen nő, egy férfi is meggyújthatja őket).

A hanukai csoda hirdetésének kötelezettségét az által teljesítjük, hogy a lakás bejárata elé vagy az ablakba helyezzük a hanukiját, és sok helyen szokás közösségi gyertyagyújtásokat tartani parkokban, közterekben, vagy bevásárlóközpontokban. Ezzel szemben a szombati lángokat az otthonban lobbantjuk fel abban a helyiségben, ahol a szombati lakománkat költjük el. A menórára mondott áldást hangosan, dallal és ünneplléssel kísérve mondjuk el, míg a szombati gyertyák fölött csöndben mondjuk el az áldást, és az áldásmondást követően halkan, magában kér a ház asszonya a családtagjai számára.

Ez a kettősség nem véletlen, és a kabala szerint az egyes micvák végrehajtóinak spirituális energiáit tükrözi. A nőies spirituális energia befelé fordul, míg a férfias kifelé. Bár a korábban rögzült nemi szerepek mára már nem annyira szigorúak, mint korábban voltak, és minden nőben és férfiban megtalálhatóak (különböző kombinációban) a férfias és a nőies spirituális energiák, általában elmondható, hogy a nők, akik a bennük fejlődő új életet sem kívül, hanem magukban, elrejtve hordják, amíg az meg nem érik arra, hogy a világra jöjjön, befelé, az otthonuk felé fordulnak, míg a férfiak hajlamosak inkább kifelé tekinteni, és hangosan hirdetni a világ felé a hanukai csodát.

Kétféle gyertya, kétféle cél, két teljesen különböző micva és mögöttes tartalom. Mégis ugyanabban a mozdulatban materializálódnak: a gyufát a kanóchoz tartjuk, és fellobban a fény, a sötétség pedig nyomban visszahúzódik. A Tóra elismeri, hogy a férfiak és a nők különféle energiákat hoznak a világba, és közösen dolgoznak a világ jobbá tételén, ki-ki a saját lehetőségei szerint. Ha az Istentől kapott különleges adottságainkat felhasználva valóban együtt dolgozunk, ahogyan péntek este együtt lobognak a szombati és a hanukai fények, elég fényt teremthetünk ahhoz, hogy örökre elűzzük a sötétséget.

Gyertyagyújtás a Nyugati téren (Fotó: Demecs Zsolt)

Mázl tov!

Gratulálunk a Raskin családnak fiuk, *Menáchem Mendel bár micva* ünnepsége alkalmából, melyre a múlt héten a Bálna központban került sor. Kívánjuk, hogy Meni haladjon tovább a szülei által kijelölt úton Mázl tov!

Gratulálunk *Koós Tamás*nak *brit mila* szertartása alkalmából. A névadón a *Chájim* nevet kapta.

Napi talmudtanulás Óbudán

A lublini Meir Spira rabbi által 1923-ban indított kezdeményezés 7 év, napi egy órás tanulás mellett vezet végig a Babilóniai Talmud felbecsülhetetlen tudástengerén úgy, hogy a programban résztvevők minden nap egy teljes talmudi oldalt tanulnak végig.

Köves Slomó rabbi vezetésével először nyílik lehetőség magyar nyelven bekapcsolódni a *Dáf hájomi* 14. ciklusába minden hétköznap reggel 7:30-8:30 között.

Kezdés: **2020. január 2.**
Befejezés: **2027. június 7.**
Érdeklődés:
talmud@zsido.com
Jelentkezési lap:
zsido.com/talmud
Helyszín: **Óbudai Zsinagóga**
(1036 Budapest, Lajos u. 163.)
Tanulmányiösztöndíj-lehetőség: **72 ezer Ft/hó.**

Hetiszakasz

Rabból alkirály

Szakaszunkban – *Mikéc (1Mózes 41:1–44:17.)* – Józsefet a börtönből egyenesen a királyi palotába szalajtják, hogy megfejtse a fáraó álmát. Ez sikerül is neki, és azonnali hatállyal alkirályi kinevezést kap, hogy felkészítse Egyiptomot a hét szűk esztendőre. Amikor ez eljön, az éhező országokból Egyiptomba jönnek gabonát venni, és a Kánaánból jövők között vannak József testvérei is, akik annak idején eladták őt. Apjának, az idős Jákobnak azt mondták, hogy vadállat tépte szét. József nem fedi fel magát, hanem követeli, hozzák le magukkal a „kicsit", Benjámint is. Amikor ez megtörténik, a József-dráma a végkifejlethez közeledik.

Zsidó híradó

Natan Saranszkij kapja jövőre a Genezis-díjat

A moszkvai Helsinki Bizottság egykori szóvivője bejelentette, hogy a kitüntetéssel járó egymillió dollárt az antiszemitizmus ellen küzdő civil szervezeteknek ajánlja fel.

„A díj Saranszkij egész életét átívelő küzdelmét ismeri el az emberi jogok, a politikai szabadság, a zsidó nép és Izrael Állam szolgálatáért" – állt a bírálóbizottság közleményében.

Az eredetileg matematikus végzettségű, hetvenegy éves Saranszkij polgárjogi harcosként lett ismert, amikor a Szovjetunióban szabadságjogokat, a többi között a zsidók külföldre távozásának jogát követelte: „…az Izraelhez fűződő kapcsolat adott nekem és más, kivándorlási jogától megfosztott zsidóknak erőt saját és más emberek jogainak védelméhez...". – mondta erről a korszakáról Saranszkij.

Ellenzéki tevékenységéért 1977-től kilenc évig börtönben sínylődött a brezsnyevi Szovjetunióban. Nagyrészt magánzárkában tartották, ahol fejben lejátszott sakkjátszmákkal töltötte idejét. 1986-ban egy fogolycsere-egyezménnyel szabadult. Izraelben telepedett le, ahol megszervezte a Szovjetunióból bevándoroltak pártját, s különböző minisztériumokat vezetett. 2006-ban visszavonult és közel egy évtizedig a Zsidó Ügynökséget vezette.

Natan Saranszkij előtt többek között Natalie Portman színésznő és Michael Bloomberg, volt New York-i polgármester kapta a rangos díjat, melyet olyanoknak adnak, akik inspiráló hatással vannak a zsidók következő generációira, s elkötelezettek a zsidó értékek és a zsidó nép mellett.

Felelősséggel az egész világért

Tórai szakaszunk, a Mikéc, József egyiptomi alkirállyá választását beszéli el. Az ország vezetése olyan embert keresett, aki képes lesz kézben tartani a gabona tárolásának és elosztásának a feladatát.

A történelemben azóta már többször is előfordult, hogy nem zsidók egy zsidót bíztak meg fontos tisztség betöltésével. Az ilyen pozíciók ellátásakor a Józsefhez hasonló zsidóknak a legnehezebb feladat mindig az, hogy egy idegen környezetben is képesek legyenek megőrizni zsidó mivoltukat.

József éppen ezért a gabona elosztásán túl egy másik nagyon komoly feladatnak is nekiveselkedett: az egy Isten fogalmát igyekezett elültetni a politeista vallású egyiptomiak szívében. Ebben a feladatban azonban csak részben járt sikerrel.

József küldetését mi örököltük meg, ami bár még mindig komoly kihívás, már sokkal könnyebb, mint egykoron volt. A történelem során először minden zsidónak lehetőségében áll, hogy a nem-zsidókkal is ismertesse a „hét Noáchida törvénynek," a judaizmus egyetemes emberiségre vonatkozó tételeinek tanításait. Azzal pedig, hogy ezt a szélesebb társadalom felé szóló felelősségünket magunkra vállaljuk, zsidóként és emberként ránk háruló kötelességünknek is eleget teszünk.

A zsidóság – és így minden egyes zsidó – feladata ugyanis az, hogy lámpásként szolgáljon a népek számára, hogy a sötétséget a judaizmus tanításainak a fényével beragyogva másoknak is utat mutassanak.

Hanuka ünnepének jelentése is éppen ebben fogalmazódik meg. A hanukiát otthon gyújtjuk meg, s egy olyan helyre tesszük, hogy az az otthonunkon kívül eső részt fénnyel ragyogja be, továbbá odafigyelünk, hogy minden egyes nap egyel több gyertyát gyújtsunk meg.

Egy zsidó személyes küldetése is ez: a Tóra tanulása, valamint a parancsolatok megcselekvése általi öntökéletesítésén át minden nap egyre több fénnyel kell beragyogja a környezetét, hogy végül még a legsötétebb hely is fényárban ússzon.

Kovács Jichak rabbinövendék cikke Tali Loewenthal írása nyomán

Imaidők a következő hétre (december 21-28.):

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga
(VI., Vasvári Pál u. 5.)

Szombat: 8.45 Hetiszakasz-tanulás;
9.15 Reggeli ima, majd *Kidus;*
Vasárnap-péntek: 8.00 Reggeli ima
Vasárnap-csütörtök:
15.40 Délutáni-esti ima (a Keren Orban)
Péntek:
13.00 *Minchá* délutáni ima (a Keren Orban);
17.00 **Jáakov leköltözik Egyiptomba** *(Szabó György Menáchem előadása);*
18.00 *Kábálát Sábát,* majd *Kidus* és vacsora

Óbudai Zsinagóga
(III., Lajos utca 163.)

Szombat: 9.15
Hetiszakasz a kabbala tükrében
10.00 Reggeli ima, majd *Kidus*
Hétfő-péntek (munkanapokon):
6.30 Reggeli ima
Péntek: 18.00 Tanulás
18.30 *Kábálát Sábát,* majd *Kidus*

Budavári Zsinagóga
(I., Táncsics M. u. 26.)

Szombat:
9.30 Reggeli tanulás (zsidó misztika)
10.00 Reggeli ima, majd *Kidus*
Péntek: 18.00 Tanulás; *Faith Áser rabbi előadása;*
18.30 Szombat-fogadás, *Kidus*

Zsilip Zsinagóga
(XIII., Újpesti rakpart 1.)

Szombat: 9.30 Reggeli tanulás (zsidó misztika)
10.00 Reggeli ima, majd *Kidus*
Péntek: 18.00 Tanulás
18.30 *Kábálát Sábát, Kidus*

Cháj Galéria
(Szentendre, Pátriárka u. 6.)

Szombat: 9.30 Reggeli tanulás (zsidó misztika)
10.00 Reggeli ima, majd *Kidus*
Péntek: 18.30 *Kábálát Sábát,* majd *Kidus*

Velem és a Rebbével történt

Zsidóság és építészet

1929-ben születtem Chicagóban, és ott is töltöttem életem nagy részét. A Northwestern Egyetemen szereztem építész diplomát és az építőiparban helyezkedtem el. A legtöbb barátom abban az időben szovjet munkatáborokból szabadult, vagy korában a Szovjetunió keleti végére száműzték, például Üzbegisztánba, és onnan sikerült Amerikába vándorolniuk. Volt közöttük egy belzi hászid. Ő ajánlotta a figyelmembe a Lubavicsi Rebbe publikált beszédeit. Nagy hatással volt rám a Rebbe világos stílusa, ezért elkezdtem egy Chábád rabbi, Shlomo Zalman Hecht előadásaira járni. Annyira mély benyomást tettek rám ezek az órák, hogy a tanulás után éjjel kettőig-háromig is fennmaradtam, és átismételtem az anyagot.

Természetesen nagyon szerettem volna személyesen találkozni a Rebbével. Ez először 1967-ben sikerült és még számos további találkozó követte.

Nagyon nehéz leírni, hogy milyen élmény volt a találkozó. Úgy éreztem, mintha a Rebbe szerető szülő, nagyszerű tanár és közeli barát lett volna egy személyben. Határozottan beszélt, de szeretettel telve. Nagyon kellemes volt a társaságában lenni.

Először jiddisül beszélgettünk, de amikor műszaki témák kerültek terítékre, angolra váltottunk, mert jiddisül nem ismertem a szakkifejezéseket. A Rebbe angolja nyelvtanilag tökéletes volt, de nagyon erős akcentussal beszélt. Érdeklődött az építészeti technológiák iránt, például kérte, hogy beszéljek neki a konzolos tartóelemekről, melyek láthatatlanul tartják az erkélyeket.

Később építőipari alapanyagok, kész beton, gránit, nyílászárók, ajtókereteket forgalmazását kezdtem el. Ez utóbbiakkal sok nehézségem adódott, mert nehéz volt a megfelelő rögzítésüket megoldani, és erről a Rebbének is beszámoltam. A Rebbe javasolt valamit, de egy orosz vagy francia kifejezést használt, amit nem értettem. Erre elővett egy papírt és egy vonalzót, és felvázolt valamit. Egy kívülről nem látható kompressziós rögzítési eljárást mutatott. Ezen igencsak elámultam, mert a Rebbe nem látta, hogy milyen problémát is próbálok leküzdeni, mégis azonnal megtalálta a megoldást. Sajnos mégsem tudtam felhasználni, mert kiderült, hogy valaki már levédette ezt az eljárást.

Egy másik alkalommal a feleségemmel együtt látogattunk el a Rebbéhez. A Rebbe ezzel a kérdéssel fogadott: „Öt évvel ezelőtt említett nekem egy problémát. Mi történt ez ügyben?” Egymásra néztünk a feleségemmel, de egyikünknek sem rémlett, hogy mire utalhat a Rebbe. Ezután a Rebbe még mondott valamit, amitől hirtelen eszembe jutott, hogy miről érdeklődik. „Az egy nehéz feladat. Nemigen haladtam vele” – feleltem. „Dolgozzon keményen!” – mondta, majd elmosolyodott, mintha tompítani akarná a szavai élét. „Én is keményen dolgozom” – tette hozzá.

Shabsi Turner Chicagóban élő építészmérnök. Az interjú 2017 júliusában készült.

Egy másik találkozón a feleségem elmondta, hogy többet szeretnénk tenni a zsidóságért, mint amennyit jelenleg teszünk. A Rebbe a következőt mondta erre: „Izraeli katonák egy csoportja az Egyesült Államokban állomásozik, hogy újfajta fegyverekről tanuljon a Pentagonban. Fiatalemberek és nagyon egyedül vannak. Barátkozzanak össze velük”.

Rájöttünk, hogy az izraeli konzulátuson számos tartalékos katona dolgozik, így velük barátkoztunk össze, a Rebbe kérésének megfelelően. Többször meglátogattuk őket, ajándékcsomagot küldtünk nekik purimra, sőt egy családot még arról is meggyőztünk, hogy zsidó iskolába küldje a gyerekeit.

A Rebbe tanácsára a Gan Israel gyerektábort is támogatni kezdtük. Adományoztunk, adománygyűjtő kampányokat szerveztünk és megpróbáltunk minél több családot rávenni arra, hogy oda küldjék nyaralni a gyerekeiket. A Rebbének nagyon fontos volt, hogy a zsidó gyerekek zsidó nyári táborba menjenek, és ezt többször hangoztatta nyilvánosan. Emlékszem, egyszer arról beszélt, hogy vannak gyerekek, akiket napközis táborba iratnak, ahol ugyan egész nap vallásos zsidó környezetben vannak, de esténként, hazatérve ennek nem sok nyomát látják. Ha azonban a táborban is alszanak, akkor folyamatosan, megszakítás nélkül, a nap 24 órájában autentikus zsidó környezetben lehetnek. Miután pedig több hét elteltével hazatérnek, a tórahű életmód már természetes lesz a számukra.

A Rebbének hála, a gyermekeink, az unokáink és a dédunokáink is mind a mi segítségünkkel alapított zsidó gyerektáborokban töltötték a nyarakat.

Shabsi Turner

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján. Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el: www.youtube.com/alubavicsirebbe

Kóser konyha

Csörögefánk

Az olajban sült ételek fogyasztása rögtön az ünnep bevezetése, vagyis nem sokkal a hanukai csoda után szokássá vált. Már a Talmud is említi a *szufgánin* [nedvszívó] nevű, élesztővel készült, olajban kisütött tésztát, melyet mézzel ízesítettek, és mely onnan kapta nevét, hogy az olajat, melyben sütötték, magába szívta. Minden bizonnyal ebből ered a legnépszerűbb hanukai étel, a szufgánijá, vagyis a lekvárral töltött fánk, melyből kiszlév hónap beköszöntétől hanuka végéig több milliót fogyasztanak el az izraeliek. A magyar konyha finomságai közül a csörögefánk is népszerű hanukai étel.

Elkészítése:

Három és fél pohár lisztet 80 gramm vajjal elmorzsolunk, hozzákeverünk két kanál cukrot, 1 dl tejfölt és 5 tojássárgáját. Rugalmas tésztát gyúrunk (ha szükséges, adjunk még hozzá folyadékot, fél dl vizet vagy rumot). Az elkészült tésztát legalább egy órán át pihentetjük, majd 2 mm-es vastagságúra nyújtjuk. Derelyeszaggatóval tenyérnyi rombuszokat vágunk a tésztából, a rombuszok közepét bevágjuk, és a tészta egyik csücskét áthúzzuk a nyíláson. Forró olajban 1-2 perc alatt mindkét oldalukat pirosra sütjük, és porcukorral megszórva tálaljuk.

Remény nélkül három percig sem élhetünk

Hugo Gabriel Gryn Csehszlovákiában született, később Londonban tevékenykedett. Családjával együtt, gyermekként hurcolták Auschwitzba. Amikor elérkezett a lágerban hanuka, a fény ünnepe, apja valami módon menórát tákolt maguknak, és legdrágább kincsüket, a napi margarin-adagjukat olvasztotta bele az apró mécsestartóba, hogy meggyújthassák hanuka ünnepének első lángját. A fiatal Hugo teljesen elképedt, majd dühös lett, és dühét nem is rejtette véka alá az apja elől. „Hogyan használhatod a testünket életben tartó, falatnyi adagot ennyi szörnyűség közepette arra, hogy csak úgy elégesd az ünnep miatt?" – vonta felelősségre felháborodottan az apját.

A férfi megfontoltan és bölcsen válaszolt fiának: „Gyermekem. Tudjuk, hogy az ember három napig elél víz nélkül, és három egész héten át képes életben maradni ennivaló nélkül. De egyvalamire senki nem képes. Remény nélkül három percig sem élhet az ember!"

Az újrakezdés, illetve az újrakezdésre való remény, mely a jeruzsálemi Szentély újraavatás ünnepének egyik központi témája, és számunkra is azt az üzenetet közvetíti, hogy nap mint nap újra és újra el kell köteleződnünk a családunk, a feladataink, a munkánk és az életformánk mellett is. Vannak pillanatok, amikor félünk, reménytelennek és magányosnak érezzük az életünket. Ilyenkor azonban érdemes az emlékezetünkbe idézni hanuka, az újraavatás ünnepének tanulságát: nem számít, hogy hányszor kezdtük már újra, hányszor köteleződtünk el és kezdtünk mindent elölről: ha sötét van, gyújtsunk meg egy gyertyát, hogy utat mutasson a reménytelenségből a jobb élet felé.

A mezericsi mágid

Dov Ber rabbi, a mezericsi mágid, vagyis tanító, a hászidizmus alapítója, a Báál Sém Tov tanítványa volt. Halálozási évfordulója alkalmából rá emlékezünk.

Gyerekkoráról olyannyira keveset tudunk, hogy még születési éve is vitatott: 1700 és 1710 között láthatta meg a napvilágot. Apja, Ávráhám és anyja, Chává egészen Dávid királyig vezette vissza a családfát. Ötéves volt, amikor porig égett a házuk. Anyja sírva állt az elszenesedett darabok fölött. „Nem a házat siratom, hanem a családfánkról szóló iratokat" – mondta. Azt válaszolta erre a gyermek: „Akkor kezdj nekem egy új lapot." Így is lett, a mezericsi mágid a Báál Sem Tov utódja lett a hászid mozgalom vezetésében.

Dov Ber rabbi minden idejét a tanulásnak szentelte, és hatalmas tudásra tett szert mind a Tórát, mind a Talmudot illetően, emellett elmerült a kabala tudományában is. Ez utóbbiból szűrte le a magára nézve kötelezőnek tartott, aszkéta életmódot. A mágid nem volt egészséges, bal lábára sántított, és általában is gyenge volt a szervezete. Az állandó önmegtagadás csak még jobban kikezdte az egészségét. A Báál Sém Tovval való ismeretségét is beteges természetének köszönhette, mivel eredetileg azért ment a nagy hászid mesterhez, hogy gyógyulást szerezzen tőle a bajaira. Végül egy fél éven át tanultak együtt.

A Báál Sém Tov 1760-ban hunyt el. Fia, Cvi rabbi követte a vezetőségben. Az apja első halálozási évfordulóját követő napon egybehívta a hászidokat, és ezt mondta: „Apám ma eljött hozzám álmomban, és azt mondta, hogy az Égi Bíróságon úgy határoztak, hogy át kell adnom a vezetőséget Dov Ber rabbinak." A jelenlevők mind felálltak, és mindaddig állva maradtak, amíg Dov Ber rabbi elmondta első magyarázatát.

A mágid 12 éven át vezette a mozgalmat, mely ezalatt mély gyökereket eresztett, és széles körben elterjedt. Teljes rendszerré fejlesztette a Báál Sém Tov által megfogalmazott gondolatokat. Azt hirdette, akárcsak mestere, hogy zsidó társainkat szeretnünk kell – ez az áhávát Jiszráel gondolatköre –, mert ez az Isten szeretete felé vezető út.

1772 őszén Dov Ber rabbi ágynak esett és kiszlév 19-én (idén december 17.) visszaadta lelkét a Teremtőnek. Nem csak új lapot kezdett, ahogy gyerekkorában megjövendölte, hanem szilárd alapokat teremtett, melyre a következő generációk bátran építkezhettek.

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a *Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület* / Published weekly by *Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary*
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183
www.zsido.com / info@zsido.com
Felelős kiadó: **Oberlander Báruch rabbi**
Főszerkesztő: **Steiner Zsófia**

Munkatársak: **Cseh Viktor, Dénes Anna, Kovács Jichák, Molnár Zsófia**
Nyomdai előkészítés: **Juhász Valéria**
ISSN 1416-4604

A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük, ne dobja el!

EMIH
EGYSÉGES MAGYARORSZÁGI IZRAELITA HITKÖZSÉG